

bezel in dat sluit het ac- en de ro- evordert hij an het volk,

en, die zoo ting, is voor een bedrei- twepers, die ling van de van het apo- zen werk dat nstander van an Nazaret? i de kringen kenden voor s en postjes er, sinds een van de fari- xander Jan- programma, en van Jezus de Saddu- één hummer het beter is, volksbestaan, heerschappij g, in gevaar

sch program ing van den

Met de non- e leeft hij en ruikbaar om een wacht bij moet de kop icieuse bewen- sch, hij is en verstandig

laat vierkant ie zich door en brengen. en dergelijke n niet willen

gericht geëfers voor het bij. En Israël komen met zich dood eel e.

at de nieuwe eden, en dus oir legen de ods aan Abra-

rbreking der fhandhaving, fie-keuze van e heerlijke het gaat dan deze schande

le mannetjes an den jood- hoeft maar te apostelen des Doeh zij zijn unnen ze elk

le aristocraten den verloren

t hun victorie eral met hun isters en hun n.

n in hen out- tollenaars en el. Ook pries- 7.

els meer van gen in geloof God van Abra- ng verdrongen schaduw gezet

R. S.

EVEN

en voorlichtings- de bekende uit- yn voor den openbaarde eut. 20:29). Zoo- ingsdienst in be- naar weer terug n 30 (de verzen Kuyper zich tel- tende woord uit

Deut. 29. En hetgeen hij daaruit meent te beluisteren, is dan steeds de vermaning, om de „arcana“ (het niet geopenbaarde, datgene, waarvan God ons geenerlei mededeeling deed, b.v. de uitverkiezing) aan den Heere over te laten, daarmee ons niet speculatief in te laten, daarnaar ons gedrag dan ook nooit te bepalen, doch met onze kinderen de geopenbaarde dingen (b.v. de verbondsbefoel, en de verbondseisen, hetgeen Gods Woord ons zegt) te erkennen als richtsnoer voor doen en laten, in handel en wandel.

Het is volstrekt nutteloos, hier ter eventuele toetsing van Kuypers Schriftgebruik in dezen te vragen naar de exegetische details. Er zijn anderen, b.v. S. R. Driver, die bij de „verborgen dingen“ eerder aan de toekomst willen gedacht zien; de toekomst is alleen Jahwe bekend, wij en onze nakomelingen daarentegen „are concerned only with what He has revealed to us, viz. the practical duty of observing His law“. Een anderen kant wijst weer H. Junker uit: datgene, wat van de in Deut. 29 gesproken (verbonds-) dreigementen nog verborgen is, nog voor de toekomst gereserveerd is, staat bij den Heere; maar wat daarvan (van die verbondsdreigingen dus) reeds aan het licht trad, d.w.z. zich reeds vervuld heeft, wil voor ons en onze kinderen gelden als een vermaning, om toch te blijven loopen in het spoor der wet. Weer een ander (Hummelauer) leest er een verzuchting in van iemand, die, na Deut. 29 (min dit vers) gelezen te hebben, aan den rand zou aangeeteekend hebben wat later voor oorspronkelijk tekstgedeelte zou gehouden en dus bij ongeluk in den tekst gekomen zou zijn; een verzuchting n.l., die hierop neerkomt: wat aan dit Schriftgedeelte duister en onverstaanbaar is, dat laat ik nu maar verder aan den Heere over, maar wat daarin duidelijk en klaar is, dat gaat ons aan, als maatstaf voor ons doen.

Tusschen deze en dergelijke meeningen schommelt de exegese van niet-gereformeerden, en ook wel van gereformeerden. Komt men terecht bij de groep van uiterst links, die het boek Deuteronomium veel later dateert, dan leest men nog weer andere „verklaringen“, die we nu maar verder laten rusten.

Waarom wij aan de bekende uitspraak van Deut. 29:29 hier herinneren? Niet, om daardoor tegen een bepaald tekst- en Schriftgebruik van Dr. A. Kuyper te opponeeren; want al zou het ook te eeniger tijd blijken, dat hij van dezen bepaalden tekst een ruimer, of zelfs ander gebruik had gemaakt, dan de exegese van deze plaats zelf vereischte, dan zou niettemin de door hem aan dien tekst ontleende gedachte volkomen beantwoorden aan wat de Heilige Schrift ons leert in heel haar onderwijs, en in bepaalde concrete uitspraken, die zij doet.

Neen, wij hebben een ander doel met de verwijzing naar Deut. 29:29. Eenige weken geleden hebben we in uitzicht gesteld, dat we zouden terugkomen op enige artikelen, die Dr. J. Thijs in „De Heraut“ heeft geschreven over „geloof en doop“. Zoals te verwachten was, is in deze artikelen ook het verbond ter sprake gebracht. En dat niet alleen; Dr. Thijs heeft zich ook uitgelaten over de verhouding tusschen Oud- en Nieuw Testament; over wat in het eene en wat in het andere Testament de beteekenis van het verbond en de draagwijdte van zijn beloften was. Daarbij heeft hij enkele uitspraken gedaan, die wij slechts bedenkelijk kunnen noemen. En hoezeer het ons ook spijt, dit te moeten constateeren, we kunnen ons aan dien plicht niet onttrekken, omdat in de tegenwoordige theologische debatten zulke kwesties zelf aan de orde zijn gesteld. En dat wel op de bekende manier; d.w.z. zóó, dat scherpe afbakening der positie over en weer voor rekening komt, voor wat de scherpste betreft, van hen, die het „erger dan vóór Assen“ durfden poneeren.

Verbond, — en verkiezing.

Hoe men ook over die twee, en over hun verband oordeelen moge, ieder zal het er over eens zijn, dat, tenzij men de woorden van hun zin berooft (wat sommigen in betrekking tot het verbond feitelijk bezig zijn te doen), het eerste valt onder de „geopenbaarde“ en het tweede onder de „verborgen“ dingen.

Ik behoeft hier niet omslachtig tegen misverstand te waarschuwen. Als ik de „verkiezing“ reken tot de verborgen dingen, wil dit natuurlijk geenszins loochenen, dat wij openbaring kregen inzake de verkiezing; dat deze troostende, sterkende, God verheerlijkende werkelijkheid der verkiezing ons bekend gemaakt is door God zelf in Zijn Woord, ja, dat er ook zekerheid omtrent eigen verkiezing is. Neen, het gaat over de daad der verkiezing, als besluit Gods met betrekking tot de enkele personen. Het gaat over de verkiezing als behoorende tot de „arcana“, de verborgen dingen, in dien bepaalden zin, waarin de Dordtsche Leerregels haar daaronder begrijpen, wanneer ze de verkiezing omschrijven als een voornemen Gods, waardoor Hij vóór de grondlegging der wereld een vast getal heeft uitverkoren: of wanneer ze ons den weg wijzen, waarlangs men komen kan tot de verzekering van zijn eigen verkiezing ter zaligheid. De weg daartoe is niet die der curieuze onderzoeking van Gods „arcana“ (verborgen dingen) of van zijn „profunditates“ (diepten) (I, 12); van alle curieuze onderzoeking der wegen van den Allerhoogste heeft men af te zien (I, 14). De verkiezing wordt gerekend tot de „mysteriën“.

Het verbond daarentegen behoort tot de geopenbaarde dingen. Dit ligt reeds in zijn aard, want het onderstelt twee „partijen“, kan niet bestaan zonder be- lofte of bevel (de twee „deelen“), heeft statuten en „eendities“ (oppassen tegen misverstand, zoowel dog-

matisch als dogmenhistorisch), wordt afgekondigd, „aangegaan“ (in-ire), en zoo voort.

En nu staat daar de hoedschap van Dr. A. Kuyper weer; de verborgen dingen voor den Heere, de geopenbaarde voor ons, en onze kinderen.

Erkenning van dezen regel brengt consequenties, die we, zij het ook zonder ze in den knellenden band van vervolgartikelen te wringen, voor een gedeelte willen noemen.

K. S.

Het rapport der Chr. Geref. Kerk inzake het antwoord aan de Synode der Geref. Kerken. (I.)

Toen in het jaar 1834 Ds de Cock zijn pogingen om de onzuiver geworden kerk te reformeeren, beloofd zag met zijn schorsing in zijn ambt, moest er wel een nieuw instituut ontstaan, dat het oude instituut, nu vrij geworden, voortzetten zou en daarom besloten de geloovigen te Ulrum te breken met de Herv. Kerk, waarvan het duidelijk geworden was, dat zij niet meer de ware kerk was, maar de valsche kerk volgens Gods Woord en art. 29 onzer belijdenis en terug te keeren tot den waarachtigen dienst des Heeren. Maar tevens besloot men gemeenschap te willen oefenen met alle ware Gereformeerde ledematen, en zich te willen vereenigen met elke op Gods onfeilbaar Woord gegronde vergadering¹⁾.

Die begeerte om samen te leven met alle ware Gereformeerden blijkt nog sterker uit de Acte van Afscheiding, met bijchrift door den Kerkeraad van Doeveren, de gemeente van Ds Scholte, gezonden aan het classicaal bestuur van Heusden, gedateerd 1 November 1834. Daar verklaart men: de gemeente, door den Heiligen Geest aan onze zorg toevertrouwd, heeft als één man gesproken, en in den naam van den Heere Jezus Christus, den eenigen Koning en Wetgever in en over Zijn Kerk zeggen wij onze gemeenschap met het tegenwoordig Nederlandsch Hervormd Kerkbestuur op, maar dan volgt er: Wil men als Christenen, als ware Protestanten, als Gereformeerden met ons alle tegen Gods Woord en de daarmede in alles overeenstemmende formulieren van eenigheid strijdende leeringen, wetten en verordeningen, laten varen, wij zijn dadelijk tot hereeniging bereid²⁾.

De Afscheidenen hebben het in dezen maar niet bij woorden gelaten, zij hebben altijd uit dezen geest geleefd. Daardoor was het mogelijk, dat in 1869 de vereeniging tot stand kwam met de Gereformeerde Gemeenten onder het kruis, daardoor kon Brummelkamp in 1887 reeds spreken over vereeniging met de Doleerenden³⁾, kon Van Velzen in hetzelfde jaar zijn brochure uitgeven onder den veelzeggenden titel: De vereeniging van alle Gereformeerden tegenover den afval van het geloof in Nederland, daardoor hebben zij ten koste van vele dingen de vereeniging aangegaan met de Nederlandsche Geref. Kerken in 1892.

In de lijn der Afscheiding — en niet minder in de lijn der Doleantie, maar sprekende over het rapport hebben we meer te spreken over de Afscheiding, — ligt ook het publiek getuigenis, dat in het eeuwjaar der Afscheiding door deputaten van de Synode der Geref. Kerken van 1833 is uitgegaan tot de belijders der Gereformeerde waarheid, bedoelende de kerkelijke eenheid van alle Gereformeerden en het schrijven aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerk met het verzoek om een broederlijke samenspreking over de punten, die verdeelen en over de wijze waarop de door God gewilde eenheid zou kunnen worden verkregen.

Helaas heeft de Synode der Chr. Geref. Kerk in Nederland van 1934 deze vraag afwijzend beantwoord, sprekende van een kerkrechtelijk, confessioneel en een praktisch bezwaar tegen deze samenspreking⁴⁾.

Wij moeten dat ten zeerste betreuen. Eenigheid der kerk is een eisch van het Woord Gods. Reeds in het Paradijs was de kerk één in de eenheid van het mensche- lijk geslacht. En wel komt door den zondeval de verscheuring van het mensche- lijk geslacht, maar Gods verkiezende genade maakt het mogelijk, dat een nieuwe mensche- lijk gered wordt, die in eenigheid des geloofs vergaderd wordt. De kerk als nieuwe mensche- lijk kan

1) Zie de Acte van Afscheiding of Wederkeering, Ulrum 13 Oct. 1834.

2) Komplete uitgave van de officieele stukken, betreffende den uitgang uit het Ned. Herv. Kerkgemeenschap enz., Deel I, pag. 17.

3) De vereeniging van de Chr. Geref. Kerk met de Doleerenden kan nog wel in de verre toekomst liggen, maar ook zeer nabij zijn. Wanneer God geeft, dat men van weerszijden niet langer vraagt, welke fouten en vergissingen men bij de andere broeders meent te zien, of hen daarom ter verantwoording te moeten roepen, maar men van weerszijden slechts vraagt: hoe wij de Gereformeerde beginselen in leer, tucht en dienst in praktijk willen brengen, dan zijn wij er morgen aan den dag.

4) Het kerkrechtelijk bezwaar werd geformuleerd: wij zijn van meening, dat wij geen samenspreking mogen openen over deze zoo hoogst gewichtige aangelegenheid, die direct onze plaatselijke kerken raakt, zonder dat deze kerken zelve zich daarover hebben uitgesproken. De fout van de kerkelijke vereeniging van 1892 is, naar onze overtuiging, mede geweest, dat men van „bovenaf“ is begonnen; het confessioneel bezwaar: wij zouden gaarne met u samenspreken als wij overtuigd waren, dat hier slechts nuanceering der belijdenissen tusschen u en ons in het geding ware.

Wij mogen u echter niet verheelen, dat, zoolang de besluiten uwer Synode van 1905 te Utrecht door u worden gehandhaafd, er, naar onze overtuiging voor vruchtbare samenspreking geen grond is. Het smart ons, u dit te moeten zeggen, en wij zouden u met al den drang der liefde willen vragen, deze on-Schriftuurlijke verbondseer los te laten en terug te keeren naar het standpunt, dat de Kerk der Scheiding en mildheden der Chr. Geref. Kerk in Nederland heeft ingenomen.

En het praktisch bezwaar: wij zijn er van overtuigd, dat, wanneer wij thans een samenspreking met u zouden openen, als in uw schrijven bedoeld, er in plaats van eenheid, een nog grootere verdeeldheid in het kerkelijke leven zou ontstaan.

Zorg en zegen in de pastorie!

Het leven van den profeet Eliza geeft ons tal van bijzonderheden over het predikantsleven onder Israël.

Telkens blijkt uit allerlei kleine trekjes, hoe slecht de predikanten maatschappelijk gesitueerd waren. De eene maal vinden wij ze in een pastorie met een tuin als een wildernis en zonder behoorlijk drinkwater (2 Kon. 2:19). Een andere maal verkeert een predikantsweduwe in de grootste zorg, want men wil haar kinderen tot slaven verkoopen omdat zij haar schulden niet kan betalen (2 Kon. 4:1). Wij lezen van een ledige proviandkast, zoodat er een stampot van wilde planten moet worden gekookt (2 Kon. 4:38). Dan weer is het hospitaal te klein en moet het met vereende krachten worden vertimmerd (2 Kon. 6:1). Dat moet gedaan worden met geleend gereedschap (2 Kon. 6:5). Is het niet als uit onze dagen gegrepen? Daar gaat een dominee naar zijn dorp, een hulpprediker naar zijn pastorie. Hij zit slecht in zijn boeken, maar vriendelijke menschen hebben hem een Dächsel of een E Voto geleend. Daar gooit een bedrijvige gade of een spelende kleuter er den inktpot over om; ach, mijnheer, want het was geleend! Hoe wordt de houding van Gehazi te begrijpen, die zeide: ja, ik zal dien Naaman zoo maar laten loopen! (2 Kon. 5:20).

God zorgt voor Zijn dienstknechten. Toen en nu. Daar komen mannen van Baäl-Salisa met broden der eersteelingen (2 Kon. 5:42). God verwekt moederlijke vrouwen als de Sunamietische, die een wonderlijk begrip toonen voor de ambtsnoodruft van een profeet. Die zeggen: die man Gods moet een aparte studeerkamer hebben en daar moet ook een leeslamp in staan (2 Kon. 4:10). Die vrouw met dat moederlijke hart was als het ware een commissie van beheer in één persoon! Wat had zij niet óver voor den Dienst des Woords!

De moelijkheden, die wij allen doorleven, sluiten ons wel eens de oogen voor de zorg die er in menige pastorie geleden wordt. Vol van de jonge liefde tot het wonderde ambt is de jonge man naar de pastorie getrokken. Ergens ver in het achterland lag het dorpje waarheen zijn Zender hem geroepen had. Oud en bouwvallig was het kerkje, maar nieuw was de moed en de hoop! De boekenschat, ach wat was die klein, een enkele kist met van die papieren professors en de meesten waren nog uit den tijd ook. Het zou wel gaan, dacht hij dapper. Maar hij kwam op zijn dorp en hij bleef er. Er moesten meer dan honderd preeken per jaar uit die handvol boeken komen, hij kreeg het gevoel dat men hem met een ons kruut den tachtigjarige oorlog had ingestuurd. God gaf zegen, er trippelden kleine voetjes door de pastorie. Maar voor die kleine kereltjes en meiskes waren rokjes en broekjes noodig en die kan ook de handigste domineesvrouw niet knippen uit nummers van „De Heraut“ of van „De Reformatie“. Het weekblad moest worden opgezegd. Toen had de dominee geen last meer van de polemiek over de meeningsverschillen, dat is waar. Maar hij moest dagelijks polemiseren met zijn vrouw, waar het geld voor een zwart pak vandaan moest komen, omdat het zijne zoo rood was geworden als bier!

Ja, er zijn Burgers in Nood ook in menige dorpspastorie en in menige hulppredikerskamer. Broeder, blijf God danken voor het wonderde ambt! Zuster uit de pastorie, blijf voor uw man een hulpe tegenover hem! God helpt! Alle dingen toegeworpen! dat blijft een waarachtig evangelie. Niet alleen de broden en de kolokwinten, maar ook het geloof, ook de arbeidsvreugde, ook de preeken! Als God de Heere met ons is, dan komen er meer dan honderd preeken per jaar uit een geleenden Dächsel! Het ons kruut, waarmede gij ten langen oorlog zijt opgetrokken, zal niet worden verteerd. En onze trouwe God zal mannen van Baäl-Salisa doen komen met broden der eersteelingen en vrouwen uit Sunem en zij zullen de heiligen dienen van hare goederen. N. B.

niet anders dan één zijn. En ook de georganiseerde kerk kan niet anders dan één zijn. Wij belijden immers, dat de organisatie van de kerk maar niet iets is, dat de kerk hebben kan of niet hebben kan, zooals een fiets een versnelling hebben kan of niet hebben kan, maar dat de organisatie der kerk, hoe verschillend ook in de phasen der kerk, noodzakelijkerwijs — het is toch Gods ordening, — bij de kerk behoort. En zou dan de eene kerk van Christus, die over de geheele wereld verspreid zijnde, zich wel splitsen moet in vergaderingen van plaatsen of wijken, zich mogen laten scheuren door in een plaats of wijk meerdere avondmaalstafels aan te richten en meerdere doopvonten op te stellen? En moeten we het dan niet betreuen, dat geloovigen, die met ons in eenigheid des geloofs vergaderd worden, maar die, om wat oorzaak dan ook, weigeren aan onzen avondmaalstafel deel te nemen en die ons niet toestaan met hen avondmaal te vieren, niet eens een samen-